

AUGUSTE HAURY

QUID ILLA *PHOEBI FAX* IN CARMINE CICERONIS
DE CONSULATU SUO (2, 20) SIGNIFICET
(*EPITOMA*)

Nostis hoc Ciceronis omnes: *Nihil tam absurde dici potest quod non dicatur ab aliquo philosophorum* (*diu.* 2, 119). Ego uero, etsi nec philosophus sum nec de philosophia disputo, risus uestros, qui certe et doctiores et saniores estis, mouere malo, quam ullam ueritatis uiam propter spinas praetermittere. De duobus igitur uerbis, quae puer cum reliquis uersibus edidici, pauca dicam.

Iuncturam illam singularem qui carmen uerterunt uel explanauerunt multimodis interpretati sunt, solem ipsum, polarem auroram, crinitam stellam, cet. Plerique autem eorum *magnum ad columen* auctore Sodali nostro Antonio Traglia «a guisa d'immensa colonna fiamiggianti» intellexerunt. Quae si non sol ipse est, ut idem Traglia opinatur, tamen ab eo orta uidetur, multo autem maior est, si quidem uerba Ciceronis recte interpretor, quam ut ea crinita sit quam anno illo constat in obeuntis solis partibus uulgo uisam esse. Facem quidem polaris aurora imitari fortasse potest, sed *Phoebi fax* dici non solet.

Forsitan igitur fuerit illud quod – nouare uerbum liceat – zodiacale lumen nuncupamus. Quod quanquam antiquitus notum est, tamen recentiores modo quid esset inquisierunt. Est autem ingenti luminis cono simile qui a sole infra finientem orbem – horizonta uocamus – sito ita emittitur ut medio autumno prima uigilia prouectiore, molliore iam hieme initio quartae commodissime conspici possit. Tametsi splendidius quam cunctae stellae atque ipse orbis lacteus lucet, tamen nostris temporibus urbes adeo nocte collucent ut animaduerti nisi procul recesseris non possit. Quare nihil prorsus obstare uidetur quin lumen illud zodiacale unum ex caelestibus ostentis fuerit quae Cicero paulo post initium consulatus sui *glomerata* memorat.

Nihil equidem affirmare possum. Adeo multa adhuc ignoramus, imprimis quo mense crinita illa, quam constat illo anno ubique conspectam esse, Romae seruata sit; tum multa ac dissimillima uoces illae fax, trabis, stella, cet significare solent. Aliud denique haud scio an maius animaduertere oporteat. Ait Cicero et in *Catilinaria* III et in carmine se non sui solum anni prodigia memorare, sed etiam quae duobus annis ante, Cotta et Torquato con-

sulibus, coniurationem nuntiauerint. Constat autem, cuius rei Iohannes Meeus, astronomus egregius e Belgio oriundus, nuperrime me admonuit, concursum stellarum etiam grauiorem superiore anno euenisse (1), quem Cicero optima fide – tumebat enim iam pridem coniuratio – et superioribus et posterioribus portentis intexere potuit.

De his ceterisque prodigiis infinita disputatio est. Constat autem lumen illud zodiacale quotannis conspici, praesertim appropinquante uere, quod tempus cum Feriis Latinis ferme congruit. Coniectura igitur probabile est Ciceronem poetica facultate non ad delectandos solum animos legentium, sed ad docendos etiam usum esse et noua quadam ac singulari iunctura quiddam exquisitius significare uoluisse.

(1) Medio fere Martio mense rutilae Martis et Tauri stellae – hanc Aldebaran uocamus – Iouem ipsum consecrari ac premere uidebantur.